RABHADH

Ná déan dearmad an páipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2008

STAIR – GNÁTHLEIBHÉAL
(180 MARC)

DÉ CÉADAOIN, 11 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 – 3.30

STAMPA AN IONAID

SCRÚDUIMHIR | |

FREAGAIR GACH CEIST, 1, 2, 3 AGUS 4.

FREAGAIR NA CEISTEANNA 1, 2 AGUS 3 SNA SPÁSANNA ATÁ ANN CHUIGE SIN AR AN SCRÚDPHÁIPÉAR.

FREAGAIR CEIST 4 I DO FHREAGARLEABHAR.

CUIR AN PÁIPÉAR SEO ISTEACH LE DO FHREAGARLEABHAR

[Thall

1. PICTIÚIR
(35 marc)

Déan staidéar ar na pictiúir A, B1, B2 agus C a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **PICTIÚR A**

I bpictiúr A taispeántar Brú na Bóinne (Co. na Mí), suíomh adhlactha ón gClochaois.

(i) Cén cineál uirlisí agus trealaimh a d'úsáid na daoine a thóg agus a mhaisigh é seo?

…………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………...(3)

(ii) Luaigh píosa **amháin** fianaise ón bpictiúr a léiríonn gur tógálaithe, ceardaithe nó réalteolaithe oilte a bhí sna daoine sin.

…………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………...(4)

(iii) Ainmnigh cineál **amháin** tuama a tógadh le linn na Clochaoise in Éirinn.

…………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………...(4)

(b) **NA PICTIÚIR B1 agus B2**

Sna pictiúir B1 agus B2 taispeántar Cluain Mhic Nóis, suíomh mainistreach ó ré na Luath-Chríostaíocht in Éirinn.

(i) Sna pictiúir **B1 agus B2** sainaithin na nithe atá marcáilte mar **X** agus mar **Y.**

X ………………………………………………………………………………………

Y ……………………………………………………………………………………...(2)

(ii) Cén fáth an dóigh leat a bhfuil an oiread sin pictiúr ar an ní in B1?

…………………………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………………………...(4)

(iii) Cén seomra sa mhainistir ina ndearnadh cóipeanna den Bhíobla?
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart thíos:

Teach Screaptra ☐ Leabharliosta ☐ Clabhstra ☐ (4)

(c) **PICTIÚR C**

Taispeánann pictiúr C Taoiseach Gaelach agus a theaghlach ag féasta. Rinneadh an pictiúr do lucht féachana Sasanach thart ar aimsir na bPlandálacha.

(i) Cad atá á dhéanamh ag an bhfear atá marcáilte mar **Z** sa phictiúr dar leat?

…………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………...(2)

(ii) Nuair a chonaic Sasanaigh pictiúir mar sin, cheap a lán díobh go raibh na hÉireannaigh fiáin agus barbartha. Luaigh **dhá** chúis a gceapfaidís é sin.

…………………………………………………………………………………………

……….……………………………………………………………………………..(4)

(iii) Ón staidéar atá déanta agat ar Phlandáil, ainmnigh **dhá** bhealach a raibh tionchar aici sin ar Éirinn.

…………………………………………………………………………………………

……….……………………………………………………………………………..(4)

(iv) Mínigh cad is ciall le *bolscaireacht*.

…………………………………………………………………………………………

……….……………………………………………………………………………..(4)

[Thall

2. DOICIMÉID
(35 marc)

Déan staidéar ar an **dá** dhoiciméad, **1** agus **2**, a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **Doiciméad 1**

Sliocht é seo as cuntas a thug Spáinneach a bhuail le hImpire (An tInceach) na nInceach i Meiriceá Theas.

(i) Cén cineál fir a bhí san Inceach?

....

....(2)

(ii) Cén cineál bia a d'ith siad?

....(2)

(iii) Cén fáth ar theastaigh ó na Captaein Inceacha an Spáinneach a mharú?

....(2)

(iv) Cad a dúirt an tInceach leis na Captaein?

....

....(3)

(v) Luaigh **dhá** chúis a raibh Eorpaigh in ann an bua a fháil ar dhaoine ar tháinig siad i dteagmháil leo le linn Aois na Taiscéalaíochta.

....

....(4)

(vi) Ainmnigh taiscéalaí Eorpach **amháin** ón tréimhse sin agus fíric **amháin** faoina shaol.

....

....(4)

(b) **Doiciméad 2**

Sliocht is ea é seo as cuntas ar eachtra a tharla i gContae na Gaillimhe le linn Chogadh Cathartha na hÉireann (1922-23).

(i) Cén fáth an dóigh leat ar ionsaíodh teach na mbocht?

....

....(2)

(ii) Cén fáth an dóigh leat ar thóg na Poblachtaigh na carranna agus na rothair?

....(2)

(iii) Cén fáth an dóigh leat ar ghearr siad anuas na crainn ar bhóthar na Gaillimhe?

....

....(2)

(iv) Cén fáth a raibh daoine as ceantar bhóthar na Gaillimhe sa bhaile mór?

....(2)

(v) Cé chomh fada agus a mhair an ruathar ar an mbaile mór?

....(2)

(vi) Luaigh **dhá** chúis dar leat a bhféadfadh na Poblachtaigh tacaíocht a fháil **nó** a chailleadh i ngeall ar an ruathar sin.

....

....(4)

(vii) Ní mór do staraithe a bheith cúramach maidir leis an *laofacht*. Mínigh cad is ciall leis an bhfocal *laofacht*.

....

....(4)

3. CEISTEANNA GEARRFHREAGRA
(60 marc)

Freagair **DEICH** gcinn de na ceisteanna seo a leanas. Is fiú 6 mharc an ceann iad.

(i) Mínigh cad is ciall le foinse phríomha.

…………………………………………………………………………………………………(6)

(ii) Mínigh bealach **amháin** ina gcuireann seandálaithe dáta le hearra a aimsítear i dtochailt.

…………………………………………………………………………………………………….

…………………………………………………………………………………………….…...(6)

(iii) Mínigh ceann **amháin** de na téarmaí seo as Éirinn na gCeilteach:

File; Tuath; Draoi.

……………………………………………………………………………………………...(6)

(iv) Ainmnigh suíomh mainistreach in Éirinn i ré na Luath-Chríostaíochta agus an naomh a bhfuil baint aige/aici leis.

……………………………………………………………………………………………...(6)

(v) Luaigh **dhá** bhealach ina raibh tionchar ag na Normannaigh ar an saol in Éirinn.

………………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………...(6)

(vi) Ón staidéar atá déanta agat ar na Meánaoiseanna, mínigh ceann **amháin** de na focail thíos:

Giústáil; Seirfeach; Cuirfiú.

……………………………………………………………………………………………...(6)

(vii) Mínigh cad is ciall le *Gild*.

…………………………………………………………………………………………………….

…………………………………………………………………………………………………(6)

(viii) Luaigh cúis **amháin** ar bhain tábhacht le spíosraí sna Meánaoiseanna.

…………………………………………………………………………………………………(6)

(ix) Luaigh cúis **amháin** ar thosaigh an Renaissance san Iodáil.

……………………………………………………………………………………………....(6)

(x) Ainmnigh scríbhneoir **amháin** ón Renaissance agus saothar **amháin** dá c(h)uid.

Scríbhneoir: …………………………………………………………………………………....

Saothar: ……………………………………………………………………………...…...(6)

(xi) Ainmnigh ealaíontóir **amháin** as tuaisceart na hEorpa ón Renaissance agus fíric **amháin** faoina s(h)aol.

Ealaíontóir:………………………………………………………………………………………

Fíric:……………………………………………………………………………………………(6)

(xii) Ainmnigh Plandáil a bhfuil staidéar déanta agat uirthi agus an rialtóir ba chúis léi.

……………………………………………………………………………………………(6)

(xiii) Mínigh cad is ciall leis an téarma *Reifirméisean*.

……………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………(6)

(xiv) Mínigh cad is ciall le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas ó Aois na Réabhlóidí:

Boston Tea Party; Guillotine; Na hÉireannaigh Aontaithe.

……………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………(6)

(xv) Luaigh **dhá** bhealach ina raibh tionchar ar Éirinn ag an nGorta Mór sna 1840dí.

……………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………(6)

(xvi) Luaigh cúis **amháin** ar theastaigh ó Aontachtaithe go bhfanfadh Éire mar chuid den Ríocht Aontaithe.

NÓ

Luaigh athrú **amháin** ar shaol na mban ó 1945 i leith.

……………………………………………………………………………………………(6)

(xvii) Luaigh bealach **amháin** ina raibh tionchar ag an Dara Cogadh Domhanda ar an saol in Éirinn.

……………………………………………………………………………………………(6)

(xviii) Luaigh ainmneacha **beirt** d'Uachtaráin na hÉireann idir 1938 agus 1985.

……………………………………………………………………………………………

NÓ

Luaigh athrú mór **amháin** san fheirmeoireacht in Éirinn ó 1945 i leith.

……………………………………………………………………………………………(6)

(xix) Ón staidéar atá déanta agat ar an g*Caidreamh Idirnáisiúnta san Fhichiú hAois* luaigh cúis **amháin** a raibh an Faisisteachas **nó** an Naitseachas i réim idir 1922 agus 1939.

……………………………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………………………(6)

(xx) Ón staidéar atá déanta agat ar an g*Caidreamh Idirnáisiúnta san Fhichiú hAois* luaigh imeacht stairiúil **amháin** a d'eascair as an Dara Cogadh Domhanda.

……………………………………………………………………………………………(6)

[Thall

FREAGAIR AN CHEIST SEO A LEANAS I bhFREAGARLEABHAR AR LEITH

4. PEARSANA SA STAIR
(50 marc)

Freagair A agus B

A. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Duine atá ina c(h)ónaí i sibhialtacht ársa taobh amuigh d'Éirinn.**

LEIDEANNA:
* Tithíocht
* Éadaí agus bia
* Ealaíona agus ceirdeanna
* Nósanna adhlactha

(25)

(ii) **Manach i mainistir mheánaoiseach.**

LEIDEANNA:
* Cúiseanna le bheith ina mhanach
* Saol laethúil
* Príomhfhoirgnimh
* Ag freastal ar na daoine áitiúla

(25)

(iii) **Leasaitheoir ainmnithe creidimh le linn an Reifirméisin.**

LEIDEANNA:
* Luathshaol
* Cúiseanna le bheith ina leasaitheoir
* Príomhchreidimh a reiligiúin
* Torthaí a chuid oibre

(25)

B. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Ceannaire ainmnithe réabhlóide (sa Fhrainc, in Éirinn nó i Meiriceá) le linn Aois na Réabhlóidí, 1770-1815.**

LEIDEANNA:
* Luathshaol
* Cúiseanna le bheith ar son na réabhlóide
* Príomhimeachtaí le linn na réabhlóide
* Saol níos déanaí agus bás

(25)

(ii) **Oibrí i monarcha nó i mianach i Sasana na Tionsclaíochta thart ar 1850.**

LEIDEANNA:
* Cúinsí oibre
* An saol i gcathair
* Caithimh aimsire agus ábhair spéise
* Athruithe sa stíl bheatha

(25)

(iii) **Duine a raibh baint aige/aici leis an gcoimhlint ar son neamhspleáchas na hÉireann le linn na tréimhse 1916-1922.**

LEIDEANNA:
* Cúiseanna le baint a bheith aige/aici léi
* Ceannairí tábhachtacha
* Oirbheartaíocht agus príomhimeachtaí
* Torthaí na n-imeachtaí sin

NÓ

Seanduine atá ag caint ar athruithe ar chúrsaí siamsaíochta, tithíochta, iompair agus cumarsáide a tharla in Éirinn ó 1950.

LEIDEANNA:
* Athruithe ar shiamsaíocht
* Athruithe ar thithíocht
* Athruithe ar iompar
* Athruithe ar chumarsáid

(25)